

**O‘ZBEKISTON RYESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERISTETI
“RAQAMLI IQTISODIYOT VA AXBOROT TYEXNOLOGIYALARI”
KAFEDRASI**

Qo‘lyozma huquqida

UDK: 6P.157:658

RIXSIBAYEV MA‘RUFJON MURODJON O‘G‘LI

**KORPORATIV TIZIMLARDA DOMEN VA XIZMATLAR
KATALOGLARINI YARATISH HAMDA JORIY QILISH**

**5A230107 - Iqtisodiyotda axborot texnologiyalari va tizimlari
mutaxassisligi bo‘yicha
magistr akademik darajasini olish uchun yozilgan**

D I S S E R T A S I Y A

Ilmiy rahbar:

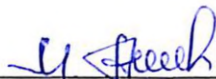
i.f.f.d., prof, Begalov.B.A.

TOSHKENT – 2023

Magistrlik dissertatsiya ishi “Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari” kafedrasida dastlabki himoyadan o‘tgan.

30 -sonli bayonnoma “ 27 ” 04 2023 y.

Kafedra mudiri: Abdullayev M.K.

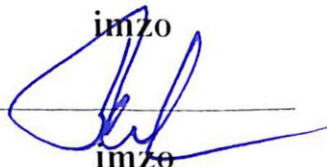

23.05.23

imzo

sana

Ilmiy rahbar: Begalov B.A.

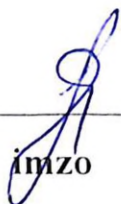

23.05.23

imzo

sana

Talaba: Rixsibayev M.M

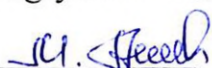
23.05.23

imzo

sana

“Himoyaga tavsiya etiladi”

“Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari” kafedrasida

mudiri, dos. M.K. Abdullayev

“31” may 2023 yil

Himoya 2023 yil “31” 05 soat 10⁰⁰ da Toshkent davlat iqtisodiyot universitetida bo‘lib o‘tadi.

ANNOTASIYA

Ma'lumki, jamiyatni axborotlashtirishda milliy Internet domenida axborot resurslarini rivojlantirish muhim o'rin egallaydi. Bu axborotlashtirish jarayonlarni tezlashtirish, iqtisodiyot va jamiyatning barcha sohalarida zamonaviy axborot-kommunikasiya texnologiyalarini keng joriy etishga ko'mak beradi. Bundan tashqari milliy domen - bu jahon axborot hamjamiyatida o'ziga xos davlat ramzi hamdir. Milliy Domen zonasini rivojlantirish, tahlil etish va tartibga solishda uning ma'muriy boshqaruvi muhim o'rin egallaydi. Shu sababli, mazkur dissertatsiya ishida korporativ tizimlarda domen va xizmatlar kataloglarini yaratish hamda joriy qilishning ahamiyati hamda domen va xizmatlar kataloglarini yaratish hamda joriy qilish bo'yicha xorijiy tajriba tahlil qilinib, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti korporativ tizimida domen va xizmatlar kataloglari yaratilib, ma'lumotlarning xavfsizligini ta'minlash yuzasidan amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: Domen, Internet, texnologiya, AKT, kommunikatsiya, aloqa, salohiyat, ro'yxatga olish.

Abstarct

It is known that the improvement of information resources in the national Internet domain plays an important role in the informatization of society. This allows to speed up the processes of informatization, wide introduction of modern information and communication technologies in the spheres of economy and society. In addition, the national domain is a unique state symbol in the world information community. Its administrative management plays an important role in the improvement, analysis and adjustment of the National Domain zone. Therefore, in this dissertation work, the importance of the total implementation of domain and service catalogs in corporate systems and the experience of updating domain and service catalogs are analyzed, domains and catalogs are created in the corporate system of Tashkent State University of Economics, a practical proposal for providing a database and generating recommendations.

Keywords: Domain, Internet, technology, ICT, communication, communication, receiving e-mail.

Annotatsiya

Izvestno, chto sovershenstvovanie informatsionnykh resursov v natsionalnom domene Internet igraet vajnyuyu rol v informatizatsii obshchestva. Eto pozvolyaet uskorit protsessy informatizatsii, shirokogo vnedreniya sovremennykh informatsionnykh i kommunikatsionnykh tekhnologiy v sfery ekonomiki i obshchestva. Krome togo, natsionalnyy domen yavlyayetsya unikalnym gosudarstvennym simvolom v mirovom informatsionnom soobshchestve. Yego administrativnoe upravlenie igraet vajnyuyu rol v sovershenstvovanii, analize i korrektyrovke zony natsionalnogo domena. Poetomu v dannoy dissertatsionnoy rabote analiziruetsya vajnost totalnogo vnedreniya katalogov domenov i uslug v korporativnyye sistemy i opyt obnovleniya katalogov domenov i uslug, sozdayutsya domeny i katalogi v korporativnoy sisteme Tashkentskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta, prakticheskoe predlozhenie po predostavleniyu bazy dannykh i vyработке rekomendatsiy.

Klyuchevyye slova: Domen, Internet, tekhnologiya, IKT, kommunikatsiya, obshchenie, poluchenie elektronnoy pochty.

MUNDARIJA

Annotatsiya.....	3
Mundarija.....	5
Keltirilgan jadvallar ro'yxati.....	5
Keltirilgan rasmlar ro'yxati.....	5
Keltirilgan qisqartmalar.....	7
KIRISH	8
Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi.....	9
Tadqiqotning maqsadi va vazifalari.....	9
Tadqiqotning asosiy muammolari va savollari.....	9
Tadqiqotining obyekti va predmeti.....	10
Tadqiqotning ilmiy yangiligi.....	10
Dissertatsiya tarkibining qisqacha tavsifi.....	11
I BOB. ADABIYOTLAR SHARHI	12
1.1. Mavzuga oid ilmiy-nazariy qarashlar sharhi.....	12
1.2. Mavzuga oid mahalliy meyoriy-huquqiy hujjatlar sharhi	13
II BOB. METODOLOGIYA	17
2.1 Tahlil uchun qo'llanilgan usullar.....	17
2.2. Malumotlarni to'plash jarayoni.....	17
2.3 Tahlil uchun qo'llaniladigan usullar.....	18
2.4. Tadqiqotni o'tkazish uchun zarur sharoitlar.....	18
2.5. Tadqiqot jarayonida kutilayotgan muammolar va ularning yechimi.....	19
2.6. Tadqiqotdan kutilayotgan ilmiy va amaliy natijalar.....	20
III BOB. TAHLIL VA NATIJALAR	21
3.1. Korporativ tizimlarda domen va xizmatlar kataloglarini yaratish hamda joriy qilish zarurati.....	21
3.2. Korporativ tizimlarda domen va xizmatlar kataloglarini yaratish hamda joriy qilish bo'yicha xorijiy tajriba tahlili.....	27
3.3. TDIU korporativ axborot tizimining domen va xizmatlari kataloglarini yaratish hamda joriy qilish mexanizmlari.....	40
3.4. TDIU korporativ axborot tizimi xavfsizligini ta'minlashning yo'nalishlari.....	53
XULOSA	59
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI	61

KIRISH

Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi

Dunyo miqyosida jadal sur'atlarda rivojlanib borayotgan axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) muhim o'rni, ishtirokini bugun yurtimizda erishilayotgan yutuqlarda, yuksalib borayotgan hayotimizning har bir jabhasida ko'rishimiz mumkin. Aytish mumkinki, har bir yurtdoshimiz bevosita yoki bilvosita axborot-aloqa texnologiyalarining faol foydalanuvchisi hisoblanadi. Yildan-yilga elektron resurslarning axborot foydalanuvchilarining asosiy manbaasiga aylanayotgani, Internet resurslari va foydalanuvchilari soni oshib borayotgani oldimizga aholi manfaatlari, yoshlarimiz ta'lim-tarbiyasi, intellektual salohiyatining yuksalishida xizmat qiladigan, yurtimizda har sohada erishilayotgan yutuqlarni tezkor namoyish etadigan veb-resurlarni aniqlash, ularni qo'llab-quvvatlash, ommalashtirish vazifasini qo'ymoqda.

Ma'lumki, har qanday davlatning axborot resurslari uning iqtisodiy va harbiy salohiyatini belgilovchi omillaridan biri hisoblanadi. Ushbu resursdan samarali foydalanish mamlakat havfsizligini va demokratik axborotlashgan jamiyatni muvaffaqiyatli shakllantirilishini ta'minlaydi. Bunday jamiyatda, axborot almashinuv tezligi yuksaladi, axborotlarni yig'ish, saqlash, kayta ishlash va ulardan foydalanish bo'yicha ilgor AKTlarini qo'llash keng ko'lamda amalga oshiriladi.

Xalqaro tashkilotlar nuqtai nazaridan .UZ domeni internetning «toza» segmenti maqomiga ega, ya'ni hech qanday kiber urushlar va shov-shuvli jarayonlar kuzatilmaydi, bu ko'p jihatdan hukumatning sohaga qaratilayotgan e'tibori hamda ma'mur va ro'yxatdan o'tkazuvchilarning faol ish olib borishi bilan bog'liq. Biroq, raqamli «g'azna»ning o'sishi bilan kiberjinoyatlarning o'sishi ham kutilmoqda.

Axborotlashgan jamiyat tezlik bilan shakllanib bormoqda. Axborot dunyosida davlat chegaralari degan tushuncha yo'kolib bormoqda. Jahon kompyuter tarmog'i davlat boshqaruvini tubdan o'zgartirmoqda. Xududiy joylashishidan qat'iy nazar, kundalik hayotimizga turli xildagi axborotlar Internet xalqaro kompyuter tarmog'i orqali kirib keldi. Shuning uchun xam mavjud axborotlarga noqonuniy kirish, ulardan foydalanish va o'zgartirish, yo'qotish kabi muammolardan himoya qilish dolzarb masala bo'lib qoldi.